

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Näyttöjen järjestämissuunnitelma teollisen
pintakäsittelijän ammattitutkintoon

Hannu Leinonen

2008

LEINONEN HANNU: Näyttöjen järjestämissuunnitelma teollisen pintakäsittelijän ammattitutkintoon
Tampereen ammattikorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke 25 s
Ryhmän opettaja Seppo Janhonen
Maaliskuu 2008
Asiasanat: näyttötutkinto, pintakäsittelijä, tutkintotilaisuus, arviointi

TIIVISTELMÄ

Työn tavoitteena oli tehdä teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinnon näyttöjen järjestämissuunnitelma Savon ammatti- ja aikuisopistoon. Teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinnon perusteiden vanhentumisen myötä tarvittiin uusi näyttösuunnitelma. Näyttösuunnitelman avulla haetaan näyttöjen järjestämissopimuksen jatkoa vuodesta 2008 eteenpäin. Näyttösuunnitelma tehtiin syksyllä 2007 ja lähetettiin tutkintotoimikuntaan näyttöjen järjestämissopimuksen liitteenä tammikuussa 2008. Tutkintotoimikunta hyväksyi näyttösuunnitelman ja näyttöjen järjestämissopimus tehtiin vuoden 2011 loppuun. Näyttösuunnitelman avulla Aikuisopisto järjestää kyseisiä näyttöjä ja sen pohjalta näyttötutkintoperusteista koulutusta.

1 JOHDANTO PINTAKÄSITTELIJÄN AMMATTITUTKINTOON	5
2 NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄ	5
2.1 Yleistä	5
2.2 Tutkinnot	7
2.3 Tutkintojen jatko-opintokelpoisuus	7
3 TEOLLISENPINTAKÄSITTELIJÄN AMMATTI	8
3.2 Ammattialan eri suuntautumisvaihtoehdot	10
4 NÄYTTÖJEN JÄRJESTÄMISSOPIMUS	10
4.1 Järjestämissopimus	10
4.2 Järjestämissopimuksen liitteet	11
4.3 Tutkintotoimikunta	11
5 NÄYTTÖTUTKINNON JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA	12
5.1 TAUSTATIEDOT	12
5.1.1 Tutkinnon järjestäjän taustatiedot	12
5.1.2 Tutkinnon järjestäjän yhteystiedot	14
5.1.3 Tutkinto tai tutkinnon osat, joihin järjestämissopimusta haetaan	14
5.1.4 Tutkintokieli	14
5.1.5 Tutkinnon vastuhenkilö, yhteystiedot ja mahdollinen näyttötutkintomestari pätevyys	15
5.1.6 Tutkinnon järjestäjän kokemus alalta	15
5.1.7 Arvio vuosittaisesta suorittajamäärästä	16
5.1.8 Tiedotus ja markkinointi	16
5.1.9 Ohjauksen resurssit	17

5.1.10 Perittävät maksut	17
5.2 TUTKINTOTILAISUUDET	17
5.2.1 Näyttötutkintoon hakeutumisen henkilökohtaistaminen	17
5.2.2 Näyttötutkinnon suorittamisen henkilökohtaistaminen	18
5.2.3 Tutkinnon peruste tutkintotilaisuuden suunnittelun lähtökohtana	18
5.2.4 Arvioijien valinta ja arviointiosaamisen ylläpito	19
5.2.5 Tutkintosuoritusten arviointi	19
5.2.6 Arviointiesitysten tekeminen ja dokumentointi	20
5.2.7 Arvioinnista, oikaisumenettelystä, tutkintosuoritusten uusinnasta ja arviointipäätöksestä tiedottaminen	21
6 POHDINTA	22
6.1 Näyttötutkintojärjestelmän pohdintaa	22
6.2 Tutkintotilaisuus suunnitelman pohdinta	22
6.3 Tutkintotilaisuus suunnitelman muutoksien ja lisäystarpeiden pohdintaa	23
6.4 Kehittämishankkeen työskentelyn pohdinta	23
7 KOKEMUKSIA NÄYTTÖTUTKINNOSTA	24
7.1 Työelämäsuhteet näyttötutkinnoissa	24
7.2 Työelämäyhteyksien kehittämishaasteet	24
7.3 Kokemuksia näyttötutkinnoista Fortum Service Oy:ssä	26

LÄHTEET....

1 JOHDANTO PINTAKÄSITTELIJÄN AMMATTITUTKINTTOON

Kehittämistehtävän tavoitteena on tehdä teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinnon näyttöjen järjestämissuunnitelma Savon ammatti- ja aikuisopistoon. Aiheen valinta tapahtui luonnostaan eteen tulevan työtehtävän muodossa, joka soveltui hyvin kehittämistehtäväkseni. Näyttösuunnitelman uudistaminen tuli ajankohtaiseksi pintakäsittelijän ammattitutkinnon järjestämisen sopimuksen vanhenemisen johdosta vuonna 2008. Uutta näyttösuunnitelmaa tarvittiin näyttöjen järjestämissopimuksen jatkoa haettaessa sopimuksen liitteeksi tammikuussa 2008. Näyttöjen järjestämissuunnitelma ohjaa tutkinnon suorittajan näyttöjen antamista sekä ohjeistaa kouluttajien toimintaa ja turvaa tasalaatuisen toiminnan aikuisopistossa pidettävissä teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinnon näyttötutkintotoiminnassa. Näyttösuunnitelma tehtiin Opetushallituksen näyttötutkinto-oppaassa esitetyn rakenteen ja sisällön pohjalta hieman soveltaen Aikuisopiston käytäntöjä ja tarpeita vastaavaksi. Näyttösuunnitelmaan otettiin malleja aikuisopiston muiden osastojen näyttösuunnitelmista soveltuvin osin sekä noudatettiin aikuisopiston ohjeistusta näyttöjen järjestämissuunnitelman laatimiseen.

2 NÄYTTÖTUTKINTOJÄRJESTELMÄ

2.1 Yleistä

Näyttötutkintojärjestelmän alun antoi vuonna 1994 säädetty ammattitutkintolaki (306/1994) ja sitä täydentävä asetus (308/1994). Ammattitutkintolaki kumottiin vuonna 1998, jonka korvasi laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998) sekä täydentävä asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (812/1998). (Näyttötutkinto-opas 2007,11.)

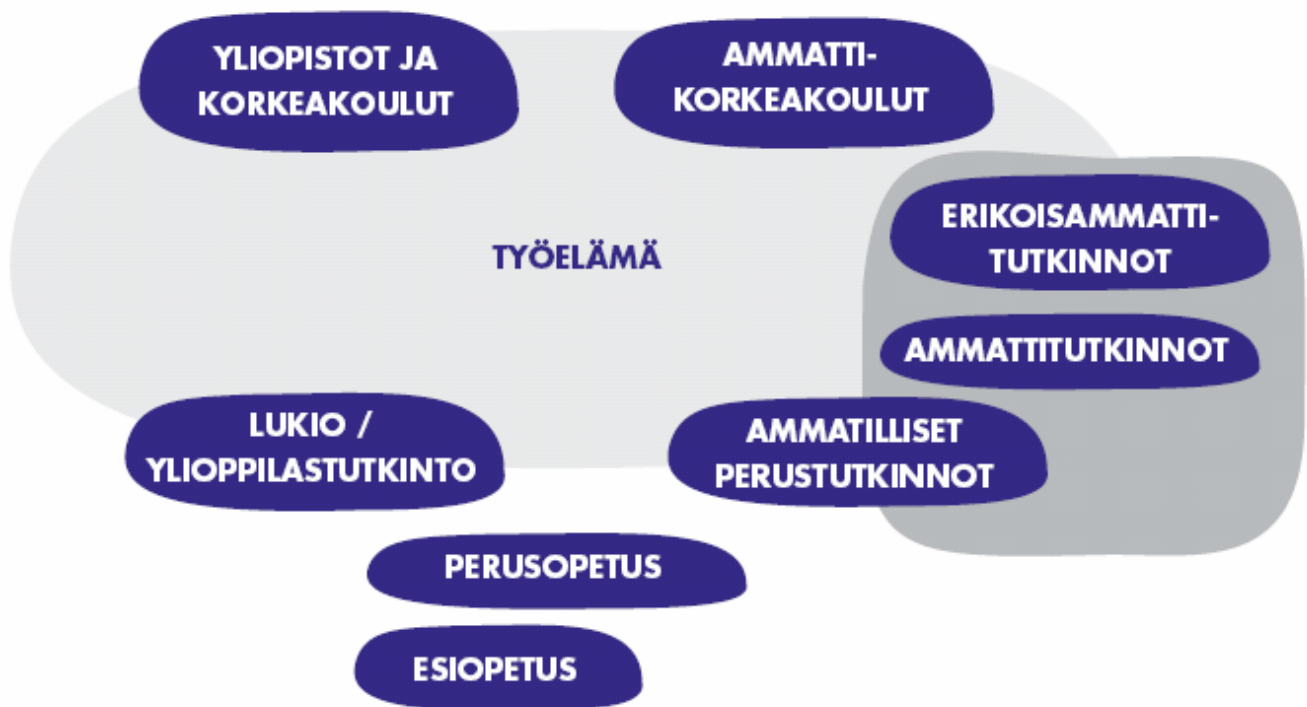
Opetushallitus on julkaissut näyttötutkintojen perusteet ammatillisille näyttötutkinnoille. Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä. Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä. Näyttötutkinnot suoritetaan yleensä valmistavan koulutuksen yhteydessä, mutta näyttötutkintoihin voi osallistua myös ilman valmistavaan koulutusta. Näyttötutkinto on erityisesti aikuisväestöä varten suunniteltu joustava tutkinnon suoritustapa (Näyttötutkinnon perusteet teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinto 2004, 2-4)

Näyttötutkintojen järjestäminen perustuu lakiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998). Ammattitaitovaatimukset ilmenevät kunkin alan tutkintojen perusteissa (asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 812/1998). Näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvomisesta vastaa lain mukaisesti Opetushallitus ja sen asettamat valtakunnalliset tai alueelliset ammattialakohtaiset tutkintotoimikunnat.

Näyttötutkinnot rakentuvat neljän periaatteen ympärille

- kolmikantayhteistyö
- tutkintojen riippumattomuus ammattitaidon hankkimistavasta
- osaamisen osoittaminen näytöillä.
- henkilökohtaistaminen. (Näyttötutkinto-opas 2007, 13.)

Näyttötutkintojen sijoittuminen kansallisessa tutkintojärjestelmässä on kuvion 1 mukainen.

KUVIO 1. Suomen koulutus ja tutkintojärjestelmä. (Näyttötutkinto-opas 2007, 14.)

2.2 Tutkinnot

Näyttötutkintojärjestelmä muodostuu ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista. Tutkinto muodostuu osista, jotka suoritetaan näyttöinä. Opintoviikkojen määrää ei ole määritelty ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa.

Perustutkinnossa osoitetaan ammattitaidon saavuttamisen tiedot ja taidot. Perustutkinnon vaatimustaso määritellään ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa. Näyttötutkintona suoritettava perustutkinto vastaa ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavaa tutkintoa (120 ov). (Näyttötutkinto-opas 2007, 15.)

Ammattitutkinnossa osoitetaan ammattityöntekijältä vaadittu ammattitaito. Sen ammattitaitovaatimukset on määritelty siten, että niiden saavuttaminen edellyttää alan peruskoulutuksen jälkeen täydentäviä ja syventäviä opintoja sekä vähintään kolmen vuoden työkokemusta. (Näyttötutkinto-opas 2007, 15.)

Erikoisammattitutkinnoissa osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. Sen ammattitaitovaatimukset on määritelty siten, että niiden saavuttaminen edellyttää alan peruskoulutuksen jälkeen täydentäviä ja syventäviä opintoja sekä vähintään viiden vuoden työkokemusta. (Näyttötutkinto-opas 2007, 15.)

2.3 Tutkintojen jatko-opintokelpoisuus

Näyttötutkintona suoritettu 120 ov laajuinen ammatillinen perustutkinto antaa yleisen kelpoisuuden ammattikorkeakouluopintoihin. Alle 120 ov ammatillinen perustutkinto antaa kelpoisuuden vastaavan alan ammattikorkeakouluopintoihin (A 355/2003 2 §). (Näyttötutkinto-opas 2007, 15.)

Ammattitutkinto antaa kelpoisuuden vastaavan alan ammattikorkeakouluopintoihin. Alle 120 ov:n perustutkinnon jälkeen suoritettu ammattitutkinto tai kolmen vuoden työkokemus ammattitutkinnon jälkeen vastaavalla alalla antaa yleisen kelpoisuuden ammattikorkeakouluopintoihin (A 355/2003 3§). (Näyttötutkinto-opas 2007, 15.)

Erikoisammattitutkinto ei anna yksin jatko-opintokelpoisuutta ammattikorkeakouluopintoihin, mutta kun se yhdistetään ammattitutkintoon tai alle 120 ov:n perustutkintoon, se antaa yleisen kelpoisuuden (A 355/2003 3§). (Näyttötutkinto-opas 2007, 16.)

Vähintään kolmivuotiset ammatilliset tutkinnot antavat jatko-opintokelpoisuuden yliopistoihin. Yliopisto voi todeta myös näyttötutkintona suoritettua ammatillisen perustutkinnon tuottavan valmiudet yliopisto-opintoihin. (Näyttötutkinto-opas 2007, 16.)

3 TEOLLISENPINTAKÄSITTELIJÄN AMMATTI

Pintakäsittelijän ammatti edellyttää teknistä osaamista ja laitetuntemusta. Tiedolliset ja taidolliset osaamisalueet painottuvat, koska pintakäsittelyn taloudellisuus on usein merkittävä tekijä tuotteissa. Pintakäsittelyllä vaikutetaan sekä tuotteen ulkonäköön että sen kestävyyskäytössä. Teollisen pintakäsittelyn koulutusohjelma eriytyy korroosionestomaalaukseen tai pintakäsittelyyn. Pintakäsittelijä voi suuntautua ruiskumaalaukseen, maalauslinjan hoitoon tai metallipinnoituksiin. Pinnoitettavia tuotteita ovat mm. autot, ajoneuvot ja kuljetuskalustot, erilaiset metalliset tai muoviset kalusteet sekä konepajateollisuuden ja laivanrakennuksen tuotanto. (<http://www.taos.fi/linjat/pintakasittely.htm>)

Työelämässä pintakäsittelijät voivat toimia automaalaamoissa, pintakäsittelylaitoksissa sekä huoltomaalauksiin liittyvissä tehtävissä. Työpaikan voi löytää myös myynnin, asiakaspalvelun tai konsultoinnin piiristä. Alalla on mahdollista perustaa myös omaa yritystoimintaa

Teollisen pintakäsittelyn ammateissa suuntaudutaan metallituotemaalaukseen, metallisiin pintakäsittelyihin tai puutuotteiden pintakäsittelyihin. Alan ammattitutkinto on rakennettu näiden suuntautumisten pohjalta. Teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinnon tutkintotodistuksen saaminen edellyttää yhteensä neljän osan hyväksyttyä suoritusta.

Tutkintotodistuksen saamiseksi on suoritettava pakollinen osa:

- Teollisen pintakäsittelijän yleistaidot.

Edellisen lisäksi, suuntautumisen mukaan, on valittava vähintään yksi osa seuraavista:

- Metalliteollisuuden maalaustyöt
- Puuteollisuuden maalaus- ja lakkaustyöt
- Metalliset pintakäsittelytyöt
- Pintakäsittelylinjan hoitotyöt.

Lisäksi on valittava tarpeen mukaan osia seuraavista:

- Esikäsitteilytyöt
- Jauhemaalaukset
- Ajoneuvomaalaukset
- Muovipinnoitustyöt
- Erikoispintakäsittelytyöt
- Kemiaaliset ja sähkökemialliset pintakäsittelytyöt
- Kuumakastotyöt
- Upotusmaalaukset
- Muoviosien korjaus ja pintakäsittelytyöt
- Termiset pinnoitustyöt
- Koristeruiskutustyöt
- Puun pinnoitustyöt
- Puutuotteiden korjaustyöt
- Pintakäsittelylaitteiden puhdistus ja huoltotyöt.

Edellisten osien lisäksi tai erillisenä osatutkintona tutkinnon suorittaja voi suorittaa vapaavalintaisen yrittäjäyösojan.

- Yrittäjyysosa (26.3.2008

http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/teolpintakas_at.pdf

3.1 Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa asennoitua työhönsä vastuuntuntoisesti ja asiakaslähtöisesti. Hän osaa tehdä alaa sivuavia pienehköjä pintakäsittelyitä työselitysten ja piirustusten mukaan ja tietää näissä töissä edellytettävät valmiin pinnan laatuvaatimukset. Hän osaa arvioida valmiin pinnan sävypoikkeamia ja suorittaa pinnan laadun varmistamiseksi tehtäviä mittauksia ja tarkistuksia ja laatia työstään ymmärrettäviä ja selkeitä raportteja.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää erilaisia pintakäsittelyaineita niiden käyttötarkoituksen, käyttöohjeiden ja työturvallisuusmääräysten mukaisesti. Hän tuntee pintakäsittelyssä yleisimmin käytettävien aineiden koostumuksen ja tietää niissä mahdollisesti olevien terveydelle vaarallisten aineiden vaikutukset ja osaa käyttää ja varastoida aineita oikein ja turvallisesti.

Tutkinnon suorittajalla on perustiedot yleisimmistä pintakäsitteltävistä materiaaleista, hän osaa tunnistaa niitä ja tietää niiden pintakäsittelyyn liittyviä ominaisuuksia. Hän osaa materiaalien suojaukseen ja pintakäsittelymenetelmiin liittyvät käytännön perusasiat ja hänellä on perustiedot sitä, millaisia pintakäsittelyjärjestelmiä käytetään materiaaleille erilaisissa olosuhteissa. Hän tietää mihin materiaalien kestävyys- ja muiden ominaisuuksien parantamiseen pintakäsittelyllä kulloinkin pyritään.

Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia pintakäsittelyalaan liittyvien koneiden ja laitteiden toimintakunnosta. Hän pystyy osallistumaan maalaus- tai pinnoitustyössä yleisimmin käytettävien laitteiden korjaus- ja huoltotöihin ja osaa käyttää näissä töissä tarvittavia käsityökaluja. Hän tuntee pintakäsittelyalan koneiden ja laitteiden rakenteita ja ymmärtää pintakäsittelyalaan liittyvien koneiden ja laitteiden keskeiset toimintaperiaatteet.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää pintakäsittelyalalla yleisesti käytettäviä ja yleisteknisiä sähkölaitteita oikein ja turvallisesti sekä osaa varmistua niiden käyttöturvallisuudesta. Hän ymmärtää staattisen sähkövarauksen syntymahdollisuudet ja maadoituksen merkityksen palovaarallisissa tiloissa ja huolehtii siitä, että työstä ei synny kipinävaaraa aiheuttavia varauksia.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää turvallisesti pintakäsittelytyössä tarvittavaa paineilmaa. Hän tuntee paineilmalla toimivien ja pintakäsittelyalan töihin liittyvien laitteiden ja paineilmajärjestelmien perusrakenteita ja osaa huolehtia niiden kunnosta ja tehdä niille tavanomaisia huoltotöitä.

Tutkinnon suorittaja pystyy lukemaan teknisiä piirustuksia ja laskemaan piirustusten perusteella maalattavia tai päällystettäviä pinta-aloja. Hän tuntee standardien mukaisia pintakäsittelymerkintöjä. Hän ymmärtää materiaalikustannusten ja yleiskustannusten suuruusluokat sekä oman palkkansa muodostumisperiaatteen ja osaa tarkistaa oman palkkansa TES:n mukaisesti.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia työryhmän jäsenenä työelämän toimintatavoilla

ja tuntee työsopimuskäytäntöjä sekä erilaisia työelämän toimintatapoja. Hän tuntee yrityksen laatujärjestelmän, työnteko on asiakaslähtöistä, yritteliästä ja vastuuntuntoista.

Tutkinnon suorittaja osaa käyttää työssään tarvittavia suojaimia ja suojaa myös ympäristönsä likaantumiselta. Hän osaa ottaa huomioon kestävä kehityksen edellyttämän jätteiden käsittelyn ja lajittelun. Hän osaa tulitöiden turvallisuuteen liittyvät asiat ja hänellä on niiden suorittamiseen oikeuttavaan tulityökorttiin vaadittavat tiedot ja osaaminen.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia oikein tapaturmatilanteissa ja hänellä on hyväksytysti suoritettu EA1 -kurssi tai vastaavat tiedot.

4 NÄYTTÖJEN JÄRJESTÄMISSOPIMUS

4.1 Järjestämissopimus

Tutkintojen järjestämissopimuksista on säädetty asetuksessa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (812/1998 4§ ja 5§) sekä opetushallituksen määräyksessä 70/011/2000. Opetushallituksen määräyksestä saadaan yksityiskohtainen sisältö järjestämissopimuksessa ilmenevistä asioista. Oppilaitos anoo eri koulutusaloille näyttötutkintojen järjestämisoikeuksia oman ammattialansa tutkintotoimikunnalta. Oppilaitos ja tutkintotoimikunta tekevät näyttöjen järjestämissopimuksen, jonka allekirjoittavat oppilaitoksen edustajat ja tutkintotoimikunnan puheenjohtaja. Sopimuksen kesto voi olla määräajan tai toistaiseksi. (Näyttötutkinto-opas 2007, 28.)

Tutkintotoimikunnat voivat edellyttää hakijalta Opetushallituksen arviointia tutkinnon tai tutkintojen järjestämisedellytyksistä. Opetushallitus tekee arvioinnin tutkinnon järjestämistä suunnittelevan organisaation pyynnöstä. Arviointi tehdään tutkintokohtaisesti ja se on maksullinen. Opetushallituksen sivustolta löytyy ohjeistus arvioinnin hakumenettelyyn. Tutkintotoimikunnan tulee solmia järjestämissopimus, jos arvioinnin tulos on vähintään hyvä. (Näyttötutkinto-opas 2007, 30-31.)

4.2 Järjestämissopimuksen liitteet

Järjestämissopimukseen liitteet ovat näyttöjen järjestämissuunnitelma (näyttösuunnitelma) ja arvioijaluettelo. Järjestämissopimuksen liitteenä olevan näyttösuunnitelman tulee perustua tutkinnon perusteisiin ja sen tulee perustua näyttötutkinto-oppaassa esitettyyn rakenteeseen ja sisältöön. Arvioijaluettelossa esitetään henkilöt, jotka ovat lupautuneet arvioimaan näyttöjä oppilaitoksen kanssa.

Arvioijaluettelossa ovat arvioitsijoiden taustatiedot seuraavasti:

- missä tutkinnossa on arvioijana
- nimi ja yritys
- mitä kolmikantaa edustaa (työntekijä, työnantaja, oppilaitos)
- ammatillinen koulutus
- tehtävänimike yrityksessä
- työkokemus
- näyttötutkintomestarin pätevyys
- onko suorittanut tutkintojen arviointikoulutuksen

4.3 Tutkintotoimikunta

Teollisen pintakäsittelyalan tutkintotoimikunta on valtakunnallinen ja kaksikielinen. Nykyisen tutkintotoimikunnan toimiaika on 1.8.2007 – 31.7.2010. Tutkintotoimikunta koostuu kuudesta jäsenestä ja se on koottu ns. kolmikantaperiaatteella: kaksi jäsentä työnantajista, kaksi työntekijäin edustajaa ja kaksi opettajaa. Toimikunnan jäsenet ovat kaikki pintakäsittelyalan tehtävissä toimivia ammattilaisia. Toimikunnan tehtävänä on valvoa ammattitutkintolain mukaisten tutkintojen järjestämistä ja myöntää järjestämisoikeuksia oppilaitoksille, joiden toiminta täyttää tietyn toiminta- ja laatutason. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös yleisen tutkintotietouden lisääminen toimialueellaan. Tutkintojen järjestämissopimus luo perustan, ja on aina pakollinen näyttönäyttötutkintojen järjestämiselle.

5 NÄYTTÖTUTKINNON JÄRJESTÄMISSUUNNITELMA

5.1 TAUSTATIEDOT

5.1.1 Tutkinnon järjestäjän taustatiedot

Savon ammatti- ja aikuisopisto

Savon koulutuskuntayhtymä ylläpitää Savon ammatti- ja aikuisopistoa kymmenellä eri paikkakunnalla. Oppilaitoksen visiot on määritelty vuoteen 2010 saakka, ja tätä varten on tehty paljon toimia, joista osa jo julkistettu, osa vasta kehitteillä. Oppilaitoksen kehitysprosessi etenee suunnitelmien mukaan ja talous on kunnossa. Lukuina mitaten Savon ammatti- ja aikuisopisto on valtakunnan toisen asteen oppilaitoksista kolmen suurimman joukossa

”Oppilaitoksella pitää olla innovatiivisuutta ja vetovoimaa ja mahdollisimman nopeaa reagointikykyä vastata sekä yritysten tarpeisiin että niihin työelämän haasteisiin, joita opiskelijat valmistuttuaan kohtaavat” (Savon koulutuskuntayhtymän johtaja Markku Rissanen. www.sakky.fi 24.2.2008)

”Savon ammatti- ja aikuisopisto on toiminta-alueellaan myös vaikuttaja, se ennakoi alueen kehittymistä ja tukee sitä ajan tasalla olevalla koulutustarjonnalla. Kilpailu kiristyy, jolloin opetuksen laatu ja kustannustehokkuus joutuvat entistä tarkemmin puntariin. Kehitämme uusia palveluja, joilla on myös valtakunnallista merkitystä” (Savon koulutuskuntayhtymän johtaja Markku Rissanen. www.sakky.fi 24.2.2008)

Yksi uusista vireillä olevista suunnitelmista on matkailun monitaito-osajien kouluttaminen matkailukeskusten tarpeisiin yhdessä yritysten kanssa. Tällä tavoitellaan matkailupalveluyritysten henkilöstön ympärivuotista työllistymistä.

Myös muovialan oppimistehdas on tullut Kuopioon. Tätä hanketta ovat olleet kehittämässä alan yritykset, kuten muoviveneiden valmistajat. Puhdastilakoulutuksen vaatimat tilat rakentuivat nekin Kuopioon.
(www.sakky.fi/etusivu)

Perusopetus uudistuu ammattiosaamisen näytöin

Perusopetukseen kuuluvat viime syksystä lähtien jälleen ammattiosaamisen näytöt, joissa opiskelijat käytännön työtilanteessa osoittavat hallitsevansa alansa tehtävät. Tämä on iso ponnistus Savon ammatti- ja aikuisopiston henkilöstölle, sillä toimintamallin käytännön järjestelyjen lisäksi opettajat vastaavat myös yritysten edustajien perehdyttämisestä näyttöjen vaatimiin arviointitehtäviin.

”Ammattiosaamisen näytöt ovat työläs, mutta erittäin hyvä lisä ammattiopetukseen ja kehittävät varmasti myös hyödyllistä oppilaitoksen ja yritysten vuoropuhelua ammattitaitovaatimuksista”(Savon koulutuskuntayhtymän johtaja Markku Rissanen. www.sakky.fi 24.2.2008).

Vuonna 2005 Savon ammatti- ja aikuisopiston perusopetukseen hakeutui 13 prosenttia lisää edellisvuoteen verrattuna, ja nyt koulutuspaikat ovat lähes sataprosenttisesti käytössä. Nuorten keskuudessa ammatillisen koulutuksen kiinnostus näyttää nyt olevan hienoisessa nousussa.

Rissanen kertoo, että marraskuussa 2005 julkaistiin ammatillisten oppilaitoksen tuloksellisuutta kuvaavat indikaattorit. Savon ammatti- ja aikuisopisto sijoittui suurten ja monialaisten oppilaitosten joukossa kärkikymmenikköön. Tämä antaa hyvän pohjan sekä koulutuksen että toiminnan rahoittamisen osalta.

Oppilaitoksessa aloittaneista opiskelijoista 60 prosenttia työllistyy ja 15 prosenttia sijoittuu jatko-opintoihin. Osa aloittaneista siirtyy muihin oppilaitoksiin ja opintonsa keskeyttää kokonaan vain viisi prosenttia. (www.sakky.fi/etusivu)

Työelämäpalvelut yritysten tukena

Nykyiset toimialamuutokset vaativat koulutusta jopa uuteen ammattiin, ja vastaavasti esimerkiksi metalliteollisuudessa, talonrakennustekniikassa ja lvi-puolella on pulaa osaavista ihmisistä. Savon ammatti- ja aikuisopiston pitääkin olla tarkkana pienillä paikkakunnilla ja seurattava, mitä alueilla tapahtuu. Näin oppilaitos pystyy tarjoamaan kehityksen vaatimusten mukaisia aikuiskoulutuspalveluja.

”Jos opetusministeriöstä saadaan lupa, oppilaitoksemme hakee erillisrahoitusta työelämän kehittämistä varten. Näillä hankkeilla kehitettäisiin yritysten ja työyhteisöjen henkilöstöä sekä aikuiskoulutuksen uusia toimintamalleja. Hankkeet ovat osa ennakkointia ja uusiin tarpeisiin vastaamista, ja tässäkin asiassa pyrimme luomaan uusia toimintamalleja yhdessä yrityselämän kanssa” (Savon koulutuskuntayhtymän johtaja Markku Rissanen. www.sakky.fi 24.2.2008)

Haasteena on työelämäpalvelujen kehittäminen edelleen, sillä niiden osuus oppilaitoksen tuotoista on nyt noin kolmannes. Lukua on voitava nostaa, sillä nuorisoiäloukka pienenee, mutta työvoiman ja siten myös ammatissa toimivien muuntokoulutuksen kysyntä kasvaa. (<http://www.sakky.fi/index.asp?link=828>)

5.1.2 Tutkinnon järjestäjän yhteystiedot

Seuraavassa taulukossa on esitelty tutkinnon järjestäjän yhteystiedot.

Koulutuksen järjestäjä	Nimi Savon koulutuskuntayhtymä Savon ammatti- ja aikuisopisto
	Yhteystiedot Savon koulutuskuntayhtymä Savon ammatti- ja aikuisopisto PL 87, 70101 Kuopio Puh. (017) 214 3000 (vaihde)
Tutkintotilaisuuksista vastaava oppilaitos, toimipiste tai muu yksikkö	Nimi Savon ammatti- ja aikuisopisto, Kuopio, Presidentinkatu 3
	Yhteystiedot Savon ammatti- ja aikuisopisto, 70101 Kuopio, Presidentinkatu 3, PL 118

5.1.3 Tutkinto tai tutkinnon osat, joihin järjestämissopimusta haetaan

Pintakäsittelyalan perustutkinto

Teollisen pintakäsittelyn koulutusohjelma; pintakäsittelijä,
korroosionestomaalari

Puuteollisuuden pintakäsittelyjen koulutusohjelma; pintakäsittelijä

Pintakäsittelymestarin erikoisammattitutkinto

Pintakäsittelymestari

Teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinto

Teollinen pintakäsittelijä

5.1.4 Tutkintokieli

Tutkintokielenä on suomi.

5.1.5 Tutkinnon vastuuhenkilö, yhteystiedot ja mahdollinen näyttötutkintomestari pätevyys

Koulutuspäällikkö Seppo Kolari

Osoite: Savon ammatti- ja aikuisopisto
Presidentinkatu 3, PL 118
70101 KUOPIO

Puhelin: 017 214 3103
044 785 3103

Telefax: 017 2144202

Sähköposti: seppo.kolari@sakky.fi

Tutkintovastaava Juha Tapaninen

Osoite: Savon ammatti- ja aikuisopisto
Presidentinkatu 3, PL 118
70101 KUOPIO

Puhelin: 044 7853157

Telefax:

Sähköposti: Juha.Tapaninen@sakky.fi

Vastuuhenkilöillä on näyttötutkintomestari pätevyys.

5.1.6 Tutkinnon järjestäjän kokemus alalta

Kokemusta pintakäsittelyalan ammattitutkintojen järjestämisestä on kertynyt vuodesta 1996 alkaen eli kokemusta näyttötutkintotoiminnasta 11 vuotta. Tähän mennessä Pintakäsittelyalan ammattitutkinnon on suorittanut 90 henkilöä. Osatutkinnon suorittaneita on ollut 30 henkilöä.

Pintakäsittelymestarin erikoisammattitutkintoja olemme järjestäneet vuodesta 2006. Tähän mennessä Pintakäsittelymestarin erikoisammattitutkinnon on suorittanut 0 henkilöä Kuopiossa.

5.1.7 Arvio vuosittaisesta suorittajamäärästä

Arvio pintakäsittelyalan perustutkinnon suorittajista seuraavan kolmen vuoden aikana on Kuopiossa 150 henkilöä. Arvio perustuu nykyiseen ryhmään ja arvioon tulevista ryhmistä.

Arvio Teollisenpintakäsittelijän ammattitutkinnon suorittajista seuraavan kolmen vuoden aikana on Kuopiossa 10 henkilöä. Arvio perustuu nykyiseen ryhmään ja arvioon tulevasta ryhmästä.

Arvio Pintakäsittelymestarin erikoisammattitutkinnon suorittajista seuraavan kolmen vuoden aikana on Kuopiossa 5 henkilöä. Arvio perustuu nykyiseen ryhmään ja arvioon tulevista ryhmistä.

5.1.8 Tiedotus ja markkinointi

Valtakunnan tasolla Opetushallitus tiedottaa näyttötutkinnon perusteista julkisissa tiedotusvälineissä ja suoraan oppilaitoksiin. Yleistietoa ammattitutkinnoista ja niiden suoritusmahdollisuuksista löytyy internetistä.

Tiedotamme koulutuksista ja tutkintotilaisuuksien suorittamismahdollisuuksista

- kuntayhtymän omissa julkaisuissa
- paikallislehdissä
- suoramarkkinointikirjeissä sähköalan yrityksille
- esitemateriaaleissa
- tiedotteissa joita lähetämme mm. työvoimatoimistoille, TE-keskukselle ja oppisopimuskeskuksille
- koulutus- ja yhteistyötilaisuuksissa
- internetissä www.sakky.fi Savon ammatti- ja aikuisopiston sivuilla
- koulutusmessuilla ja – tapahtumissa

Henkilökunta toimii aktiivisesti mukana alan kehittämishankkeissa. Niissä yhteyksissä alan tutkinnoista tiedottaminen ja neuvonta ovat tehokasta. Kehittämishankkeisiin liittyy yleensä aina toiminnan muutoksia, koulutusta ja tutkintojen suorituksia näyttöjen kautta.

Koulutuksen tutkintotavoitteisuutta korostetaan markkinoinnissa. Tutkintojen tiedottamisessa kerrotaan koulutuksen järjestämisestä, tutkinnon perusteista, ammattitaitovaatimuksista, tutkintojen järjestämisestä ja arvioinnista. Koulutuksessa on myös mahdollisuus osallistua suoraan näyttöön, mikäli osaaminen on jo olemassa.

5.1.9 Ohjauksen resurssit

Tutkinnon suorittajalle laaditaan kirjallinen henkilökohtaistamista koskeva asiakirja, joka sisältää hakeutumisvaiheen, tutkinnon suorittamisen vaiheen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen vaiheen henkilökohtaistamisen.

Henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan laatii vastuukouluttaja yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa. Asiakirjan tekemiseen varataan aikaa jokaiselle tutkinnon suorittajalle 2–4 tuntia ja sitä täydennetään aina tarvittaessa.

Tutkintoon valmistavan koulutuksen ja tutkinnon suorittamisen aikana tutkinnon suorittajat saavat yksilöllisen tarpeen mukaan henkilökohtaista ohjausta. Ryhmäohjausta annetaan erityisesti valmistavan koulutuksen lähiopetuksen yhteydessä.

Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen opettajat ovat pintakäsittelyalalla toimineita pedagogisen koulutuksen suorittaneita näyttötutkintomestareita. Kouluttajien pätevyyttä pidetään yllä koulutuksilla ja työelämäyhteistyöllä.

5.1.10 Perittävät maksut

Ilman valmistavaa koulutusta tuleville tutkinnon suorittajalle tulee maksettavaksi tutkintomaksu ja kohtuullinen maksu tutkinnon järjestämisestä. Tästä maksusta on sovittu tutkinnon järjestäjän ja tutkintotoimikunnan välisessä sopimuksessa.

5.2 TUTKINTOTILAISUUDET

5.2.1 Näyttötutkintoon hakeutumisen henkilökohtaistaminen

Hakeutumisvaiheen henkilökohtaistaminen aloitetaan selvittämällä vastaako hakeutujan osaaminen ja lähtökohdat kyseessä olevan tutkinnon vaatimaa lähtötasoa. Osallistumisen edellytyksenä oleva koulutuksen minimivaatimus ammattitutkinnossa on pintakäsittelyalan perustutkinto tai sitä vastaavat tiedot ja taidot ja erikoisammattitutkinnossa ammattitutkinto tai sitä vastaava osaaminen. Selvitys tehdään mm. osaamiskartoituksilla (esim. osaan.fi), testeillä, haastatteluilla, käymällä läpi hakeutujan esittämät dokumentit ja tarvittaessa käytännön ammattitaidon osoittamisella.

Jos hakeutujan edellytykset eivät ole tutkintoon riittävät, hänet ohjataan sopivampaan tutkintoon, esim. perustutkintoon.

Tutkinnon soveltuvuuden varmistamisen jälkeen osaamisen tunnistaminen tehdään tutkinnon suorittajan ja vastuukouluttaja välisissä henkilökohtaisissa keskusteluissa, joihin tarvittaessa osallistuu tutkinnon suorittajan työpaikan edustaja(t). Tutkinnon suorittajalle laaditaan henkilökohtaistamista koskeva asiakirja. Asiakirjaan dokumentoidaan suoritettavat tutkinnon osat, suunnitellut ohjaus- ja tukitoimet ja oppimisvalmiuksien selvittäminen. Lisäksi asiakirjaan tulee henkilökohtainen

haastattelu, osaamiskartoitus, ammattitaidon osoittamissuunnitelma, valmistava koulutuksen suunnitelma ja muut tarpeelliset dokumentit.

Mikäli osaamisen tunnistamisessa todetaan, että tutkinnon suorittajalla on jo saavutettua osaamista, hänet ohjataan henkilökohtaistettuun tutkintotilaisuuteen.

Muutoin tutkinnon suorittaja ohjataan valmistavaan koulukseen hankkimaan tarvittavaa ammattitaitoa. Tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisessa sovitaan tarvittavan koulutuksen tai muulla tavalla hankittavan ammattitaidon hankkimisen toteutusjärjestelyt, aikataulut ja tukitoimet.

5.2.2 Näyttötutkinnon suorittamisen henkilökohtaistaminen

Tutkinnon suorittajan henkilökohtaistamista koskeva asiakirjan mukaisesti suunnitellaan tutkinto tilaisuudet, joissa tutkinnon perusteissa vaaditut ammattitaidon arvioinnin kohteet tulevat esille aidossa tai sitä vastaavassa työympäristössä. Käytämme oppilaitoksen työelämän kanssa yhteistyössä laatimia aineistoja, jotka ovat tutkintotoimikunnan hyväksymiä.

Aidoissa työtehtävissä annettavista tutkintotilaisuuksissa varmennetaan, että ne sisältävät tutkinnon perusteissa vaaditut ammattitaidon kohteet ja arviointikriteerit. Mikäli puutteita jää, täydennetään tutkinto tilaisuutta.

Tutkinnon suorittajalla on mahdollisuus vaikuttaa tutkintotilaisuuden paikan valintaan ja aikatauluun. Lopulliseen päätökseen vaikuttaa se, miten tutkintotilaisuus paikka (esim. oma työpaikka) täyttää tutkintotilaisuus ympäristölle asetetut vaatimukset.

Erilaisesta kulttuuri-, ja kielitaustasta tai muusta syystä aiheutuvat tutkinnon suorittamiseen liittyvät erityistarpeet ja lähtökohdat otamme huomioon tutkintosuoritusten järjestelyissä.

Huolehdimme, että tutkinnon suorittaja saa tarvitsemansa ohjauksen tutkintosuoritustensa suunnitteluun ja ammattitaitonsa osoittamiseen. Tutkintosuoritusten järjestelyissä käytetään tarvittavia ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimia.

Tutkinnon suorittamista koskevat asiat dokumentoidaan henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan ja päivitetään tarvittaessa.

.

5.2.3 Näyttötutkinnon perusteet tutkintotilaisuuksien suunnittelun lähtökohtana

Tutkintotilaisuuksien suunnittelun lähtökohtana on tutkinnon perusteissa määritellyt arviointikohteet ja kriteerit. Ammattitaito osoitetaan ensisijaisesti aidossa työtehtävissä ja -prosesseissa, jotka täyttävät tutkinnon perusteissa kuvatut ammattitaitovaatimukset. Suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat työnantaja, työntekijä ja oppilaitoksen puolen edustaja.

Tutkintotilaisuudet järjestetään oppilaitoksessa, kun tutkinnon suorittajalla ei ole mahdollisuutta osoittaa kaikkea tukinnoissa vaadittua osaamista aidossa työympäristössä. Oppilaitoksissa järjestettävissä tutkintotilaisuuksissa huolehditaan siitä, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin aidossa työympäristössä tapahtuvia tutkintotilaisuuksia. Tutkintotilaisuuksien laatu varmennetaan käyttämällä

tutkintotoimikunnalla hyväksytyttä tutkintotilaisuuksia. Oppilaitoksen hyväksytyt arvioijat varmentavat työtilanteiden ja toimintaympäristöjen soveltuvuuden. Työnantajan, työntekijöiden sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Arviointi on kuvattu tarkemmin hyväksytyissä tutkintotilaisuuksissa aineistoissa. Tutkinnon suorittaja antaa suorituksestaan itsearviointin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat.

5.2.4 Arvioijien valinta ja arviointiosaamisen ylläpito

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito näiden tutkintojen alalta. Vähintään yksi arvioija on näyttötutkintomestari. Oppilaitos toimittaa arvioijaluettelon tutkintotoimikunnalle hyväksyttäväksi ja päivittää siihen tulevat muutokset sopimuksen mukaisesti.

Työnantajapuolen arvioijiksi hyväksymme henkilöitä, jotka toimivat esimiestehtävissä ja joilla on kokemusta arvioitavan näytön osalta. Työntekijäpuolen arvioijiksi hyväksymme henkilöitä, joilla on vähintään samantasoinen tutkinto tai sitä vastaava osaaminen kuin tutkinnon suorittajalla.

Järjestämme vähintään kaksi kertaa vuodessa arvioijakoulutusta tutkinnon arvioijille. Suosittelemme kaikille arvioijille koulutuksen suorittamista ja kannustamme suorittamaan näyttötutkintomestarikoulutuksen. Mikäli näyttötutkintojärjestelmässä tai näiden tutkintojen perusteissa tapahtuu muutoksia, tiedotamme niistä arvioijille.

Ennen tutkintotilaisuuden alkamista arvioijat perehdytetään siinä osittettavan osaamisen arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin sekä ammattitaitovaatimuksiin. Samalla käydään läpi arviointilomakkeet sekä sovitaan käytännön arvioinnin toteuttamisesta.

Valittaessa arvioijia kuhunkin tutkintotilaisuuteen kiinnitetään huomiota esteellisyyskysymyksiin. Tutkinnon osan vastuukouluttaja ei toimi ao. tutkinnon osan tutkintotilaisuuden arvioijan. Arvioijana ei voi toimia tutkinnon suorittajan lähisukulainen tms.

5.2.5 Tutkintosuoritusten arviointi

Ammattitaidon arvioinnissa tarkastellaan laajasti sitä, miten tutkintotilaisuuden suorittaja antaa osoittaa tutkinnon perusteissa määritellyn osaamisen. Arviointi perustuu tutkinnon perusteissa määriteltyihin arviointikriteereihin ja arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Työnantajan, työntekijä ja opetuksen puolen edustajat tekevät monipuolisen huolellisen arvioinnin. Arvioinnissa hyödynnetään hyväksytyjen tutkintotilaisuus aineistojen arviointilomakkeistoja ja -ohjeita.

Tutkinnon suorittajalle tiedotetaan arvioinnista ennen tutkintotilaisuuden alkua. Tutkinnon suorittaja tekee tutkintotilaisuudesta itsearviointin sitä varten laaditulle kaavakkeelle.

Työelämässä annettavassa tutkintotilaisuudessa arvioijat käyvät suorittamassa arviointia työn eri vaiheissa. Näissä ns. väliarvioinneissa on vähintään kaksi arvioijaa paikalla ja lopullinen arviointiesitys tehdään aina arviointikokouksessa kolmikantaisesti.

Opetuksen puolen edustaja laatii arviointikohteena olevan tutkinnon osan tai osien suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka kaikki arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle annetaan palaute.

5.2.6 Arviointiesityksen tekeminen ja dokumentointi

Tutkinnon suorittaja tekee itsearviointin välittömästi näyttösuorituksen päätyttyä sitä varten laaditulle lomakkeelle. Tutkinnon suorittajan itsearviointi huomioidaan osana arviointitietoa.

Jokainen arvioija täyttää arviointilomakkeen, johon kerätään tutkintotilaisuuden aikana arviointitietoa. Tutkintotilaisuuden suorituksesta laaditaan yhteenvetolomake.

Arviointia tehtäessä ja arviointiesityksestä päättäessä seurataan tarkoin tutkinnon perusteita ja tutkintotilaisuuden aineistojen ohjeita. Tutkintotilaisuuden jälkeen pidettävässä kolmikantaisessa arviointikokouksessa arvioijat yhdessä päättävät arviointiesityksestä. Jos arviointiryhmä ei pääse yksimielisyyteen arvioinnista, niin enemmistön kanta ratkaisee arvioinnin. Tutkinnon suorittaja saa palautteen ja tiedon arviointiesityksestä tutkintotilaisuuden jälkeisessä arviointikeskustelussa.

Jos suorittaja on saanut arvioijilta hylkäävän päätöksen, toimitetaan arviointipöytäkirja hylkäämisperusteineen välittömästi tutkintotoimikunnalle. Hyväksytyt arviointiesitykset arkistoidaan. Kun kaikki tutkinnon osat on suoritettu, arviointiesitykset kootaan tutkinnon osittain koontilomakkeeseen, joka toimitetaan tutkintotoimikunnalle arviointipäätöksen tekoa varten. Samalla toimitamme tutkintotoimikunnalle tutkintotodistukset allekirjoitettavaksi.

Tutkintosuoritukset ja arvioinnit arkistoidaan Savon koulutuskuntayhtymän arkistointiohjeiston mukaisesti. Arkistoinnissa huomioidaan arvioinnin oikaisumenettelyn vaatima aikataulu sekä viralliset opetustoimen arkistointia koskevat ohjeet. Näistä tutkinnoista arkistoidaan seuraavat kokonaisuudet:

- Henkilökohtaistamista koskevat asiakirjat
- Tutkintotilaisuuksiin liittyvät asiakirjat mm.
 - tutkintotilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden nimilistat
 - tutkintotilaisuus aineistot
 - arviointidokumentit
 - arviointikokouksen pöytäkirjat
- Koontilomake
- Tutkintotodistukset ja todistukset tutkinnon osien suorittamisesta

5.2.7 Arvioinnista, oikaisumenettelystä, tutkintosuoritusten uusinnasta ja arviointipäätöksestä tiedottaminen

Tutkinnon suorittajille tiedotetaan arviointikriteereistä ja oikaisumenettelystä tutkintoon hakeutumisvaiheessa ja aina ennen tutkintotilaisuutta. Oikaisumenettelyohjeet löytyvät myös kaikille tutkinnon suorittajille jaettavasta aikuiskoulutusoppaasta.

Tutkinnon suorittaja saa palautteen ja tiedon arviointiesityksestä tutkintotilaisuuden jälkeisessä arviointikeskustelussa. Mikäli näyttö on hylätty, palautteessa kerrotaan selkeästi hylkäysperusteet.

Jos suorittaja on saanut arvioijilta hylkäävän päätöksen, toimitetaan arviointipöytäkirja hylkäämisperusteineen välittömästi tutkintotoimikunnalle. Kun tutkintotoimikunta on tehnyt hylkäävän arviointipäätöksen, ilmoitetaan siitä tutkinnon suorittajalle. Tämän päätöksen tiedoksi saatuaan, hänellä on 14 päivää aikaa tehdä oikaisupyyntö kirjallisesti tutkintotoimikunnalle. Tutkinnon suorittajalla on oikeus saada kopiot omista tutkintoon liittyvistä kirjallisista dokumenteista sekä muista arviointiin liittyvistä asiakirjoista.

Mikäli arvioinnissa on tapahtunut selkeä virhe, arvioijat tekevät uuden arvioinnin ilman oikaisupyyntöä.

Ilmoitamme tutkinnon suorittajalle, koska on mahdollisuus uusinta tutkintotilaisuuteen.

6 POHDINTA

6.1 Näyttötutkintojärjestelmän pohdintaa

Näyttötutkinnot käynnistyivät vuosien 1995 -1998 aikana, joten ne ovat vielä suhteellisen uusi asia. Näyttötutkintojärjestelmän juurruttaminen yhteiskuntaan on vielä kesken. Varsinkaan vanhempi ikäpolvi ei tiedä järjestelmästä paljoa tai se on terminä vieras. Yleisen tietouden lisääminen tutkintojärjestelmästä ja sen tavoitteista lisää järjestelmän tunnetuksi tekemistä ja hyväksyttävyyttä.

Näyttötutkintojärjestelmän osa-alueiden voidaan olettaa muuttuvan työelämän vaatimuksia vastaavaksi tietyllä viiveellä jälkikäteen. Varsinainen näyttötutkintojärjestelmä ei varmaan muutu lähiaikoina vaan muutoksina voidaan pitää yksittäisten alojen ammattitutkinnon perusteiden muutoksia ajan myötä.

Näyttötutkintojärjestelmä sisältää monia käsitteellisiä asioita, joita on vaikea mitata tai luoda niille mittareita. Yksi keskeinen asia on ammattitaito käsitteen määrittäminen ja miten se vastaa työelämän vaatimuksia ja muutoksia eri tilanteissa. Ammattitaidon mittaaminen esim. teknisillä aloilla on suhteellisen helppoa, koska kyseessä on yleensä toimintaprosessi, josta valmistuva tuote on konkreettisesti mitattavissa ja arvioitavissa. Vastaavasti palvelualoilla ammattitaidon mittaaminen on erilaista. Jokaisella arvioijalla on hieman oma näkemyksensä mitä on hyvä palvelu ja millaista sen pitäisi olla.

Näyttötutkintojärjestelmän pitäisi olla työelämäläheinen ja aikuisten tutkintojärjestelmä, joten sen pitäisi olla lähellä työelämäsidonaisuutta. Keskustelua herättää myös ammattitaidon osa-alueiden määrittäminen eli mitä kuuluu tietyn alan ammattitaidon kuvaan. Tutkintojen perusteiden tulee kehittyä ajan myötä, koska ammattien kehittyminen ja muutos on nyky-yhteiskunnassa erittäin nopeaa. Näyttötutkintojärjestelmän kehittämiselle on tärkeää, että tutkintojen perusteiden uusimiseen osallistuvat henkilöt tietävät ja tuntevat oman ammattialansa tarpeet. Lisäksi heillä pitäisi olla tulevaisuuden suhteen visioita, miten ammattiala tulee muuttumaan.

6.2 Tutkintotilaisuus suunnitelman pohdinta

Ensimmäiset pintakäsittelijän ammattitutkinnon perusteet tulivat voimaan 1995 opetushallituksen määräyksellä ja muuttuivat vuonna 2000 uudella määräyksellä. Edellisten tutkintojen perusteiden voimassaoloaika oli viisi vuotta pienin muutoksin. Tätä aikaa voidaan pitää aika lyhyenä ja se ei näy juurikaan tutkinnon perusteiden muutoksessa verrattuna vanhaan ja uuteen. Nykyiset tutkinnon perusteet ovat päivittyneet useaan kertaan ja ovat muutosten kourissa jatkuvasti.

Tutkinnon perusteiden muutosta voidaan pitää merkittävänä tutkinnon osissa ja niiden sisällöissä. Tarkemmin tutkittuna muutos ei ehkä olekaan niin suuri kuin pikaisesti tutkinnon osia vertaamalla voisi ajatella. Tutkinnon osissa on samoja aihealueita kuin aiemmin mutta niiden painotukset, sisällöt ja nimet ovat muuttuneet ratkaisevasti. Tarkasteltaessa asiaa järjestettävien tutkintotilaisuuksien kannalta voidaan todeta, että kaikki tutkintotilaisuudet ovat käytännössä muuttuneet. Näyttötutkintoja järjestävän

oppilaitoksen kannalta tämä johtaa melkoisiin muutoksiin tutkintotilaisuusympäristöjen ja niiden järjestämisen suhteen. Siirtymäkautena joudutaan tekemään paljon työtä, että tutkintotilaisuusympäristöt ja laitteet saadaan kuntoon. Vielä reilun kahden vuoden jälkeenkin muutoksesta on havaittavissa, että valmiita tutkintotilaisuus ohjeita ei ole saatavissa. Joistakin tutkinnon osista on saatavissa vain yksi tutkintotilaisuus malli joka ei välttämättä sovellu kuin harvan oppilaitoksen laitekantaan. Tämän johdosta oppilaitoksissa on jouduttu tekemään ja hyväksyttämään omia tutkintotilaisuus tehtäviä omiin näytön järjestämistarpeisiin. Keskustelua on herättänyt myös uusien tutkinnon perusteiden sisältö ja se, vastaavatko ne alan ammattitaitovaatimuksia.

6.3 Tutkintotilaisuus suunnitelman muutoksien ja lisästarpeiden pohdintaa

Tutkintotilaisuus suunnitelmat elävät oppilaitoksissa ja niihin tulee ajan myötä muutostarpeita uusien määräysten sekä ohjeiden suhteen. Järjestettävien tutkinnon osien suhteen voi tulla myös suuria muutoksia paikallisesti yrityselämän tarpeisiin nähden. Yrityksiä voi poistua alueelta ja uusia syntyy jatkuvasti. Näin oppilaitoksen on oltava ajan hermolla, että tutkintotilaisuuksien järjestäminen vastaa ainakin lähialueen tarpeisiin. Oppilaitoksen on ehkä järkevämpää kohdentaa tutkintotilaisuuksien järjestäminen paikallisiin tarpeisiin eikä vain yleisesti järjestää koko maata kattavaa tutkintotilaisuuksien tarjontaa. Tekniikan alalla tämä voi johtaa hyvin kalliisiin laiteinvestointeihin ja raskaaseen kulurakenteeseen. Tutkintotilaisuus suunnitelmiin tulee ajan myötä myös tiettyjä muutoksia opetushallituksen antamien määräysten suhteen.

6.4 Kehittämishanke työskentelyn pohdintaa

Tammikuun alussa koulutuspäällikköni asteli opettajanhuoneeseemme ja kyseli tämän hetkisiä työkiireitämme jo silloin alkoi kaikilla hälytyskellot soida, että kohta nakki napsahtaa jollekin. Hän kyseli varovaisesti , että kuka olisi kiinnostunut päivittämään/uusimaan näyttöjen järjestämissuunnitelmamme. Itselläni rupesi heti hälytyskellot soimaan, että tässä tarjottiin opettajakouluun kehittämishanketta tarjottimella. Ilmoittauduin vapaa ehtoiseksi kyseiseen hommaan.

Kokonaisuudessaan prosessi on antanut lisää informaatiota koko opettajuuttani ajatellen. Aikaisemmin en ole tutustunut juuri ollenkaan koko näyttötutkintojärjestelmään, koska olen toiminut 4 vuotta nuorisopuolen opettajana. Tulevaisuudessa todennäköisesti asia tulee muuttumaan kylmämäki-projektin myötä.

Kylmämäki projekti on metallialan kanssa yhteistyössä tehtävä projekti. Lisäksi mukana on Kuopiolaisia isoja teollisuuden edustajia. Tarkoituksena on rakentaa Junttan Oy:n tuleviin kylmämäen tiloihin metallialan ja pintakäsittelyalan koulutustilat. Tarkoituksena on kouluttaa niin aikuispuolen opiskelijoita kuin nuorisopuolenkin opiskelijoita. Tähän tarkoitukseen pohjautuen tämä tehtävä oli erittäin antoisa.

Koulutus alkaa jossain määrin muuttumaan varsinkin pintakäsittelyalalla. Yhä enemmän alkaa tulla täsmä koulutustarvetta yrityksiltä. Jotkut yritykset kun tarvitsevat vain tietynlaisia ammattilaisia ja tähän markkinarakoon yritämme päästä Savon

koulutuskuntayhtymässä. Yhtään väheksymättä konsultointi tarvetta mikä viime vuosina on lisääntynyt rajusti.

Yhteenvetona kehittämishankkeesta, että henkilökohtaisesti itselleni se oli ehkäpä opettajakoulutuksen yksi parhaimmista projekteista. Projektista oli hyötyä niin itsellenikin kuntayhtymällekin. Pintakäsittelyala sai järjestämissopimuksen tällä suunnitelmalla helmikuun lopussa, joten alamme se helpotti huomattavasti.

7 KOKEMUKSIA NÄYTTÖTUTKINNOSTA

Palkansaajien keskusjärjestön SAK:n puheenjohtaja Lauri Ihalainen kuvasi työelämän muutoksia vuonna 1997 seuraavasti:

Monet ennustavat, että vuosituhannen alun työmarkkinoita leimaa kaksijakoisuus. Jatkuvasti kasvava, kehittyvä ja muuttuva palvelu- ja tavaratuotanto asettaa työntekijöille entistä kovempia osaamis- ja tehokkuusvaatimuksia. Ns. työvoimakapeikat - tarvittavan osaamisen puute - luovat kuvan työvoimapulasta samanaikaisesti kun lukuisat työntekijät ovat vailla työtä. Työttömyys kasvattaa syrjäytymisen ongelmaa. Työelämää ja koulutusta koskevissa tämän päivän ratkaisuihin on tärkeä pyrkiä ennalta estämään tämänkaltaisen kahtiajaon kehittymistä. Työtä ja työelämää on kehitettävä siten, että työ palvelee paitsi ihmisen aineellista myös henkistä hyvinvointia. Tämän päivän työelämälle se merkitsee haastetta: miten on yhdistettävissä työ ja systemaattinen uuden opiskelu. Erityisesti vanhempien sukupolvien osana on ollut oppia oma työammatti pelkästään työn tekemisen menetelmällä. Tänä päivänä se useimpien kohdalla merkitsee suuria vaikeuksia palata työmarkkinoille sellaisessa tilanteessa, jossa vanha työ on menetetty ja uuden työammatin vaatimukset on asetettu olennaisesti korkeammalle ammattiteoreettiselle tasolle. Työnteon ja opiskelun yhteensovittaminen edellyttää paitsi koulutuksen menetelmällisiä ratkaisuja, myös työpaikkojen uudenlaista koulutuskulttuuria. Uuden opiskelu on saatava olennaiseksi osaksi työtä ja työssä kehittymistä. On tehtävä ammattiteoreettisia "dynaamisia" sen sijaan että kuvitellaan jossain olevan täsmällinen raja, jossa ammattitaito on pysyvästi saavutettu. Dynaamisuuden pitää merkitä työntekijälle mahdollisuutta jatkuvasti työn yhteydessä kehittyä ja kehittää itseään. Työpaikoilla tehtävän yhteistyön eräs tärkeä sisältöalue on sen arvioiminen, mitä koulutusmahdollisuuksia henkilöstölle on oltava tarjolla. Ammatillisen koulutuksemme tulevaisuuden ydinkysymys on, miten koulut ja työelämä kykenevät luomaan ja syventämään pysyvää vuorovaikutteista yhteistyötä. (Ihalainen 1997).

7.1 Työelämäsuhteet näyttötutkinnoissa

Suomi tulee edelleen olemaan työn yhteiskunta. Maassamme ei kuitenkaan ole metsävaroja lukuun ottamatta mitään suuria luonnonvaroja. Suomen varakkuus on päivä päivältä enemmän kansalaisten osaamisen ja vähemmän aineellisen varannon varassa. Globaalissa taloudessa erityisen tärkeää on kehittää koulutusta. (EVA 1998.).

Suomalaista ammatillista koulutusta on moitittu siitä, että ammattiin valmistuvien osaaminen ei vastaa todellisia työelämän tarpeita. On väitetty, että koulutus tapahtuu työelämästä liiaksi erillään olevissa laitoksissa. Yrityksiä ja muita työyhteisöjä on puolestaan moitittu siitä, että niillä ei ole ollut riittävästi kiinnostusta koulutuksen

kehittämiseen. Ammatillisen koulutuksen keskeisimmäksi kehittämishaasteeksi voidaan nimetä työelämäsuhteiden ja työelämävastaavuuden lisääminen. Ammattitutkintojärjestelmän yhtenä tavoitteena on vastata tähän kehittämishaasteeseen.

7.2 Työelämäyhteyksien kehittämishaasteet

Valtioneuvoston hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1999-2004 todetaan: "Julkisen vallan tehtävänä on yhteiskuntapolitiikalla luoda yhdenvertaiset puitteet siten, että ihmiset voivat hankkia tietoa ja taitoa sekä kasvaa osaaviksi, demokraattisia menettelytapoja noudattaviksi ja suvaitsevaisiksi kansalaisiksi. Tämä toteutetaan takaamalla koulutusmahdollisuudet jokaiselle kansalaiselle sukupuolesta, asuinpaikasta, iästä, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Toiminta rakentuu elinikäisen oppimisen periaatteille ja se tehdään yhteistyössä työmarkkinoiden ja yhteiskunnan muiden keskeisten tahojen kanssa." (KESU 1999).

Työelämän ja opiskelun yhteydet korostuvat ammattitaitovaatimusten muuttuessa ja työssä jaksamisen paineiden lisääntyessä. Kansalaisilta odotetaan entistä laajempaa ammattisivistystä yhtäaikaaisesti tarkentuvien ammattitaitovaatimusten kanssa. Kansallisesti keskeinen tavoite on yritystoiminnan ja yrittäjyyden edistäminen. Yrittäjäksi kasvattamisella ja kouluttamisella tulee olla kasvava merkitys koulutuksen kehittämistoimissa. (KESU 1999).

Teollisuus ja Työnantajat on julkaissut viisi teesiä koulutuksen laadun ja tehokkuuden parantamiseksi (TT 2000, TT 2001). Näissäkin teeseissä korostuu ammatillisen koulutuksen työelämäyhteydet:

1. **Koulutuksen laatua on parannettava**
Koulutuksen on oltava tehokasta: Valmistuneiden ja aloittaneiden suhteen on oltava korkea ja keskeyttämisasteen pieni. Koulutusajan tulee olla oikein mitoitettu ja sen tulee motivoida elinikäiseen oppimiseen.
2. **Opettajien arvostus, riittävyys ja osaaminen on turvattava**
Resursseja opettajien perus- ja täydennyskoulutukseen tulee lisätä. Samalla on käynnistettävä kansallinen opettajien täydennyskoulutusohjelma, jonka toteutukseen myös yritykset osallistuvat. Opettajien palkkausjärjestelmä tulee saada kannustavaksi.
3. **Koulutusjärjestelmä joustavaksi - myös teollisuuden ja muun elinkeinoelämän osaamistarpeet otettava huomioon**
Osaamistarpeiden ennakoimista yhteistyössä yritysten kanssa on tehostettava. Koulutusjärjestelmän tulee olla niin joustava, että se ennakoii ja reagoi nopeasti ympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja ottaa huomioon myös teollisuuden ja muun elinkeinoelämän osaamistarpeet. Myös kilpailua koulutuspalvelusten tarjonnasta tulisi lisätä sekä edistää yksityisten oppilaitosten toimintamahdollisuuksia Suomessa.
4. **Koulutuksen jaksottamista selvitettävä osana elinikäistä oppimista**
Nykyisiä keskimääräisiä koulutusaikoja ei pidä enää lisätä, vaan ne on jaettava uudella tavalla.
5. **Kansantalouden kannalta tärkeille aloille turvattava nuoren, osaavan henkilöstön tarjonta**

Tärkeiden koulutusalojen taloudellista tukea on lisättävä. Osa valtionavusta tulee maksaa oppilaiden työllistymisen mukaan.

7.3 Kokemuksia näyttötutkinnoista Fortum Service Oy:ssä

Lopuksi vielä kokemuksia näyttötutkinnoista Fortum Service Oy:ssä (Särkiniemi 2000):

- Vaatii edelleen paljon aikaa ja järjestelykykyä organisaatiolta.
- Esimiesten ja työkaverien sitouttaminen
- Työpaikkaohjaajan rooli erittäin tärkeä
- Hyvä näyttökoe sujuu mutkattomasti kaikkien osalta
- Näytön vastaanottajien koulutus, suuria eroja, on paljon opittu
- Kiinnitettävä huomio osaamiseen, ei osaamattomuuteen
- Perinteisillä opettajilla / oppilaitoksilla oltava halu ajatella uudella tavalla
- Opettajien tutustuttava työelämään ja työpaikkoihin
- Oppilaat motivoituvat onnistuneista näytöistä
- Näytöt työelämässä todellisessa asiakastyössä, jos mahdollista, vaihtoehtona laboratorionäytöt
- Näyttötutkintojen määrä, opintojen eteneminen, vaihtelee suuresti oppilaitoksittain
- Tavoitteena 100 % läpäiseminen
- Tasokas opetus ja opettajan / oppilaitoksen kokonaisvastuu näytöissä onnistutaan
- Opettajan nähtävä kokonaisuus, pelkkä luento ei riitä
- Vastuu oppimisen toteamisesta ennen näyttöä myös etäopiskelun osalta
- Työpaikan vastuulla motivoiminen, oppimisen mahdollistaminen sekä valvonta
- Työelämässä tehdyt näytöt mittaavat hyvin todellista osaamista
- Joustavat näytöt toimivat hyvin
- Näyttöjä ja tutkintoja paljon

LÄHTEET:

www.sakky.fi/etusivu 26.2.2008

Näyttötutkinto-opas 2007

<http://www.oph.fi/ops/ammattillinenkoulutus/kv-liitteet/kv-liitteet2.asp> 22.2.2008

<http://www.nayttotutkinnot.fi/> 21.1.2008

<http://www.oph.fi/nayttotutkinnot/> 23.2.2008

http://www.edu.fi/julkaisut/maaraykset/naytot/teolpintakas_at.pdf 24.2.2008

KESU. 1999. Koulutus ja tutkimus vuosina 1999-2004. Valtioneuvoston 29.12.1999 hyväksymä koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 1999 - 2000.

TT 2000. Koulutuspoliittiset teesit. Teollisuus ja Työnantajat.

TT 2001. Ehdotukset Suomen koulutusjärjestelmän kehittämiseksi. Teollisuuden osaamistarveluotain. Teollisuus ja Työnantajat.

Ihalainen, L. 1997. SAK:n puheenjohtaja. Työnteon ja opiskelun yhteensovittaminen on tulevaisuutta. Esitelmä. TAKOMO -konferenssi 17.3.1997 Marina Congres Center, Helsinki.

Särkiniemi, J. 2000. Osaaja 2000 -projekti. Kokemuksia näyttötutkinnoista. Fortum Service Oy. Seminaariesitelmä. Ihminen, työ ja koulutus 19.9.2000, Hotelli Aulanko, Hämeenlinna